

Chương 8: Chu trình kế toán doanh thu và thu tiền

TS. Phạm Đức Cường
Viện Kế toán-Kiểm toán
Đại học Kinh tế quốc dân

1

cuuduongthancong.com

Chương 8: Nội dung

- ❖ **Khái quát chung**
- ❖ **Các hoạt động thuộc chu trình kế toán doanh thu**
- ❖ **Các chu trình xử lý thông tin**
- ❖ **Kiểm soát mục tiêu, rủi ro và các chu trình**
- ❖ **Tổ chức kế toán chu trình kế toán bán hàng trong điều kiện kế toán thủ công ở Việt nam.**

2

Khái quát chung về chu trình doanh thu

❖ Khái niệm:

- Chu trình doanh thu là một loạt các hoạt động kinh doanh và các hoạt động thu thập, xử lý dữ liệu và cung cấp thông tin liên quan đến việc cung cấp hàng hóa và dịch vụ cho khách hàng.

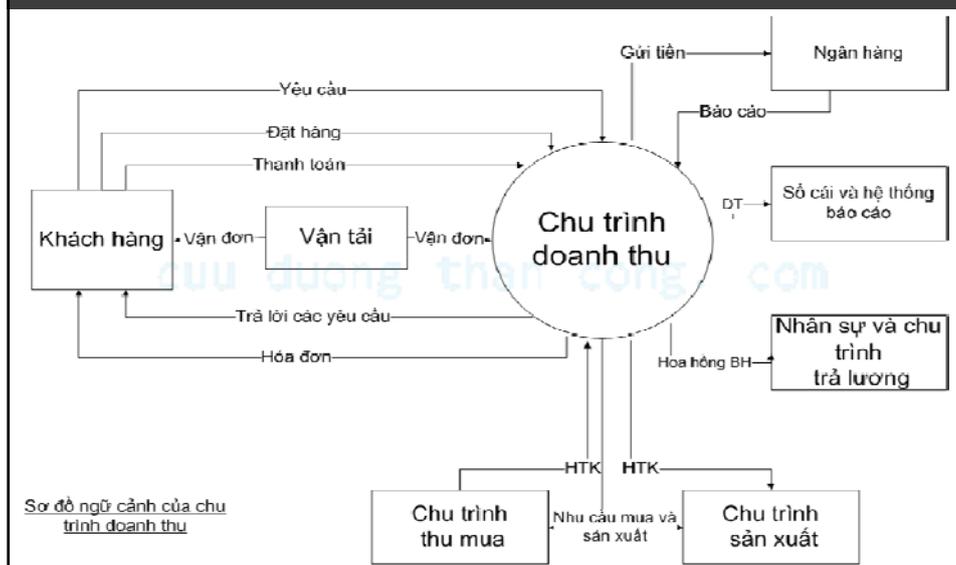
❖ Đặc điểm:

- Nghiệp vụ phát sinh giữa doanh nghiệp và khách hàng bên ngoài.
- Thông tin về các hoạt động thuộc chu trình doanh thu cũng liên quan chặt chẽ đến các chu trình kế toán khác

3

cuu duong than cong. com

Khái quát chung về chu trình doanh thu

Khái quát chung về chu trình doanh thu

❖ Mục tiêu của chu trình doanh thu:

- cung cấp đúng loại sản phẩm, đúng nơi và đúng lúc với giá bán phù hợp.

❖ Để đạt được mục tiêu trên, quản lý phải ra được các thông tin sau:

- Phạm vi nào sản phẩm có thể thỏa mãn nhu cầu của khách hàng
- Bao nhiêu hàng tồn kho cần thiết phải dự trữ và nơi dự trữ
- Doanh nghiệp có chuyển hàng cho khách hay thuê ngoài
- Giá bán cho mỗi loại sản phẩm, dịch vụ
- Nên bán chịu không. Nếu bán chịu thì điều khoản như thế nào?

5

cuuduongthancong.com

Khái quát chung về chu trình doanh thu

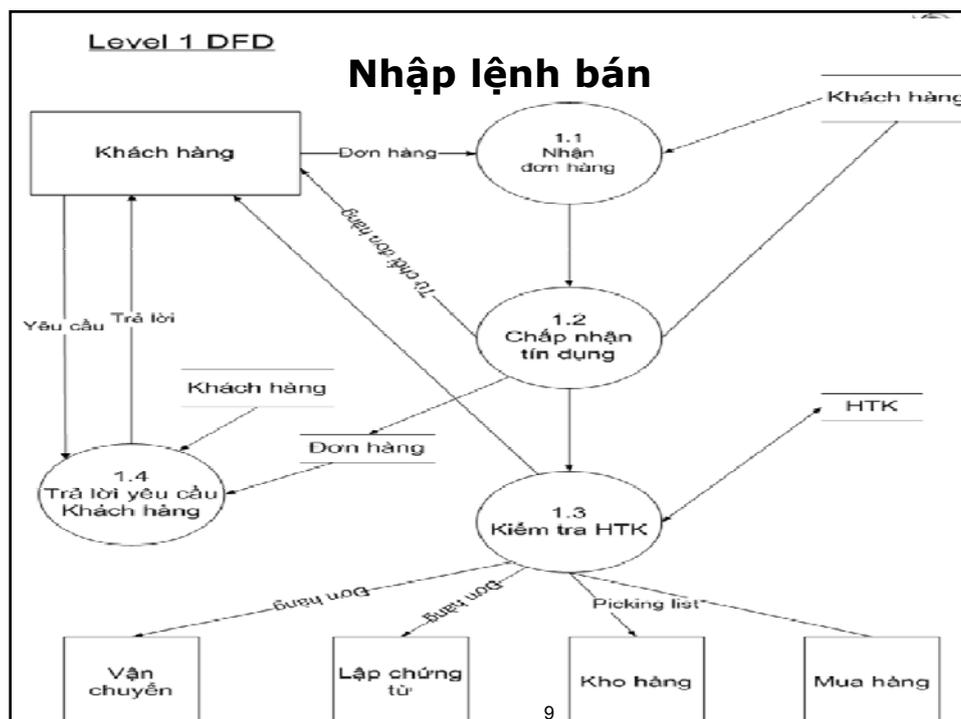

❖ Bốn nhóm hoạt động chính thuộc chu trình doanh thu:

- Nhập lệnh bán (sales order entry)
- Vận chuyển (Shipping)
- Lập và gửi hóa đơn (Billing)
- Thu tiền (Cash collection)

6

cuu duong than cong. com

Nhập lệnh bán

❖ Nhận đơn hàng của khách:

- Dữ liệu về đơn hàng của khách được ghi nhận trên lệnh bán hàng.
- Lệnh bán thường thể hiện dưới dạng văn bản điện tử. cuuduongthancong.com
- Lệnh bán bao gồm các thông tin về số lượng hàng, số lượng, giá cả và các điều khoản khác của nghiệp vụ bán hàng

Nhập lệnh bán

❖ Đơn hàng có thể được gửi đến thông qua các cách thức:

- Khách hàng tới tận nơi
- Khách hàng gửi qua thư
- Khách hàng gọi điện
- Khách hàng đặt hàng qua trang web của công ty

❖ Cách thức tăng tính hiệu quả của quá trình tiếp nhận đơn hàng:

- Khách hàng tự điền thông tin vào đơn hàng: giấy hoặc website
- Ví dụ: Dell Computer
- Sử dụng cách thức trao đổi dữ liệu điện tử (EDI) và internet để kết nối trực tiếp với khách hàng
- Công nghệ thông tin: Email, instant message

11

cuu duong than cong. com

Nhập lệnh bán

❖ Các công việc cần kiểm tra:

- Kiểm tra tính hiệu lực, tính pháp lý
- Kiểm tra tính đầy đủ của thông tin
- Kiểm tra tính hợp lệ

12

Nhập lệnh bán

❖ Chấp nhận tín dụng:

- Hầu hết các giao dịch là mua bán chịu
- Bán chịu cần thiết phải được chấp nhận trước khi chúng được xử lý
- Việc chấp nhận tín dụng dựa vào lịch sử giao dịch giữa doanh nghiệp và người mua
- Kiểm tra:
  - Hạn mức tín dụng
  - Số dư hiện tại
  - Số ngày quá hạn theo từng lần bán

13

cuu duong than cong. com

Nhập lệnh bán

❖ Kiểm tra sự sẵn có của hàng tồn kho:

- Nếu hàng tồn kho không sẵn sàng, gửi yêu cầu hàng tới bộ phận sản xuất hoặc bộ phận mua hàng.
- Nếu hàng sẵn sàng:
  - Một thông báo cần gửi tới kho hàng,
  - Một thông báo tới bộ phận kế toán để lập hóa đơn
  - Một thông báo tới khách hàng về việc đã nhận được đơn hàng và lời cảm ơn.
- Sau khi xác định hàng, một lệnh xuất (picking ticket) được phát hành chuyển xuống cho bộ phận kho hàng

14

Nhập lệnh bán

❖ Trả lời yêu cầu của khách hàng:

- Chất lượng dịch vụ khách hàng rất quan trọng.
- Một gói phần mềm đặc biệt, tên là quản lý mối quan hệ khách hàng (CRM):
  - Sắp xếp thông tin cụ thể về khách hàng để khuyến khích sự hiệu quả hơn và nhiều hơn các dịch vụ cá nhân.
  - Mục tiêu giữ khách hàng
    - Đạt gấp 5 lần để có được khách hàng mới so với giữ được khách hàng cũ
  - FAQs

15

cuu duong than cong. com

Vận chuyển (Shipping)

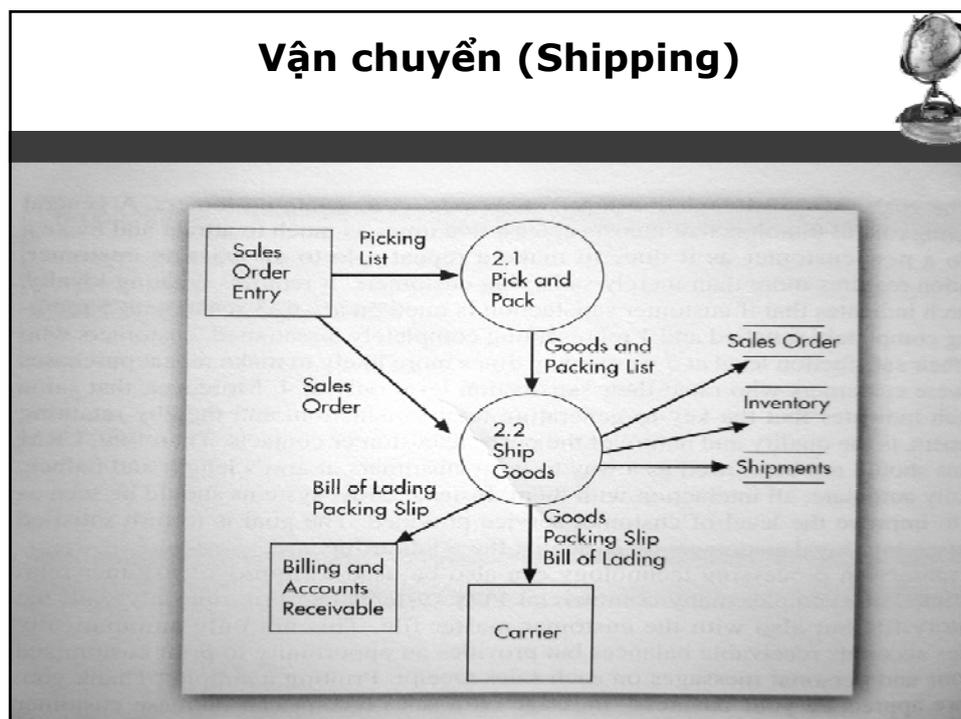

❖ Có hai bước quan trọng:

- Nhận đơn hàng, đóng gói
- Vận chuyển hàng tới khách hàng

16

Vận chuyển (Shipping)

cuu duong than cong. com

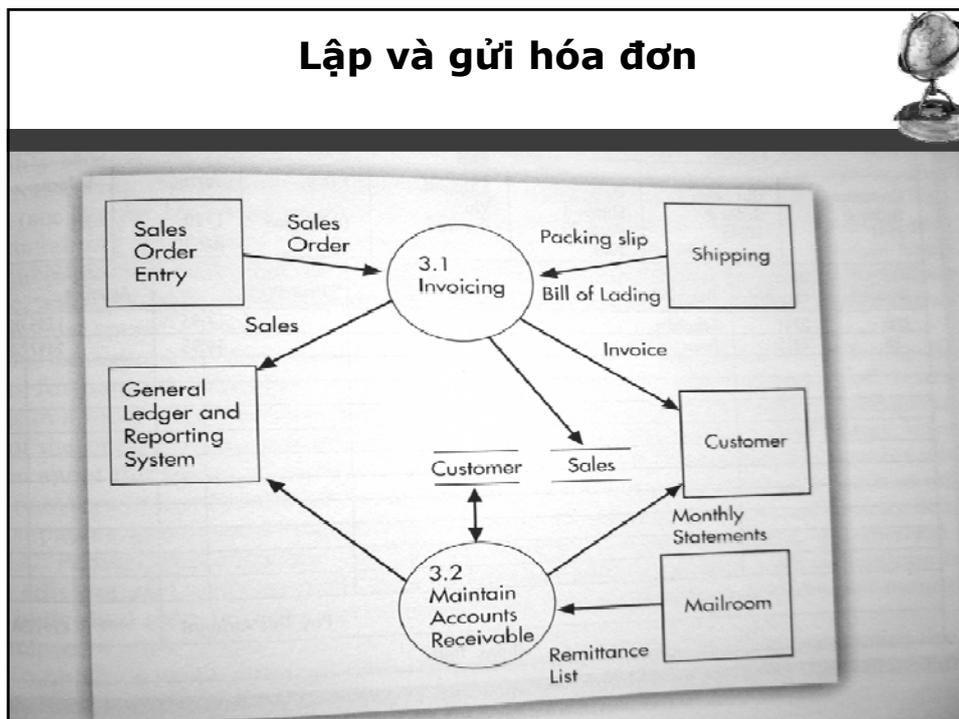
Lập và gửi hóa đơn

❖ Hai nhiệm vụ tách biệt nhưng quan hệ mật thiết nhau:

- Lập hóa đơn
- Cập nhật về công nợ phải thu

❖ Hai công việc này được thực hiện bởi hai bộ phận khác nhau trong phòng kế toán

Lập và gửi hóa đơn

cuu duong than cong. com

Lập và gửi hóa đơn

- ❖ **Lập hóa đơn đúng hạn và chính xác cho hàng vận chuyển là quan trọng.**
- ❖ **Tài liệu chính trong nghiệp vụ này là hóa đơn bán hàng:**
  - Tài liệu thông báo cho khách hàng về khoản tiền phải thanh toán, và nơi thanh toán
  - Hóa đơn có thể là bản ghi trên giấy hoặc bản ghi điện tử.
  - EDI làm tăng hiệu quả của chu trình bán hàng

Cập nhật công nợ phải thu

❖ Thỏa thuận giữa DN và người mua:

- Thanh toán theo từng hóa đơn
- Thanh toán hạn mức ghi trên bảng kê hàng bán hàng tháng
- Hai bên phải có sự đối chiếu nhau

21

cuu duong than cong. com

Thu tiền (Cash Collection)

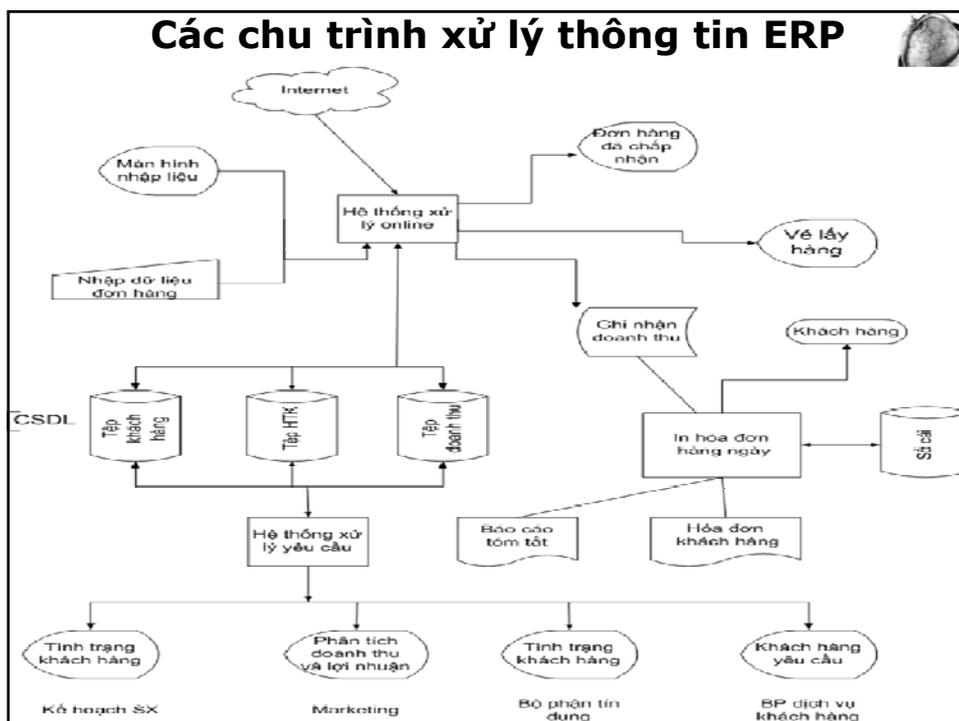
❖ Trình tự:

- Thủ quỹ thu tiền từ khách hàng và gửi vào ngân hàng

❖ Doanh nghiệp cần có biện pháp hiệu quả nhằm:

- Giảm thiểu khả năng tiền bị mất cắp.
  - Tách biệt chức năng ghi sổ và chức năng gửi tiền
  - Duy trì hệ thống lockbox tại doanh nghiệp và tại ngân hàng
  - Áp dụng hệ thống chuyển quỹ điện tử

22

cuu duong than cong. com

Kiểm soát mục tiêu, rủi ro và các quy trình

❖ **Hệ thống thông tin kế toán (AIS) phải cung cấp sự kiểm soát các mục tiêu thuộc chu trình doanh thu:**

- Mọi nghiệp vụ được phân quyền hợp lý
- Mọi nghiệp vụ đã ghi nhận là có phát sinh thực tế
- Mọi nghiệp vụ có giá trị, được trao quyền phải được ghi nhận
- Mọi nghiệp vụ được ghi nhận chính xác
- Tài sản được bảo vệ từ rủi ro mất mát hoặc bị lợi dụng

Các rủi ro tiềm tàng (threats)

❖ Các rủi ro trong chu trình bán hàng:

- Không hoàn thiện hoặc không chính xác các đơn hàng của khách
- Bán chịu cho khách hàng có khả năng thanh toán kém
- Tính hợp pháp của đơn hàng
- Thiếu hàng, rủi ro vận chuyển,...
- Lỗi vận chuyển
- Mất hàng
- Không gửi chứng từ cho khách
- Sai sót trong việc update khách hàng
- Mất tiền
- Mất thông tin
- Hoạt động kém hiệu quả

25

cuuduongthancong.com

Tổ chức kế toán chu trình kế toán bán hàng trong điều kiện kế toán thủ công ở Việt nam.

❖ Tổ chức kế toán bán hàng

❖ Tổ chức kế toán thanh toán người mua

❖ Tổ chức kế toán tiền

26

Tổ chức kế toán bán hàng

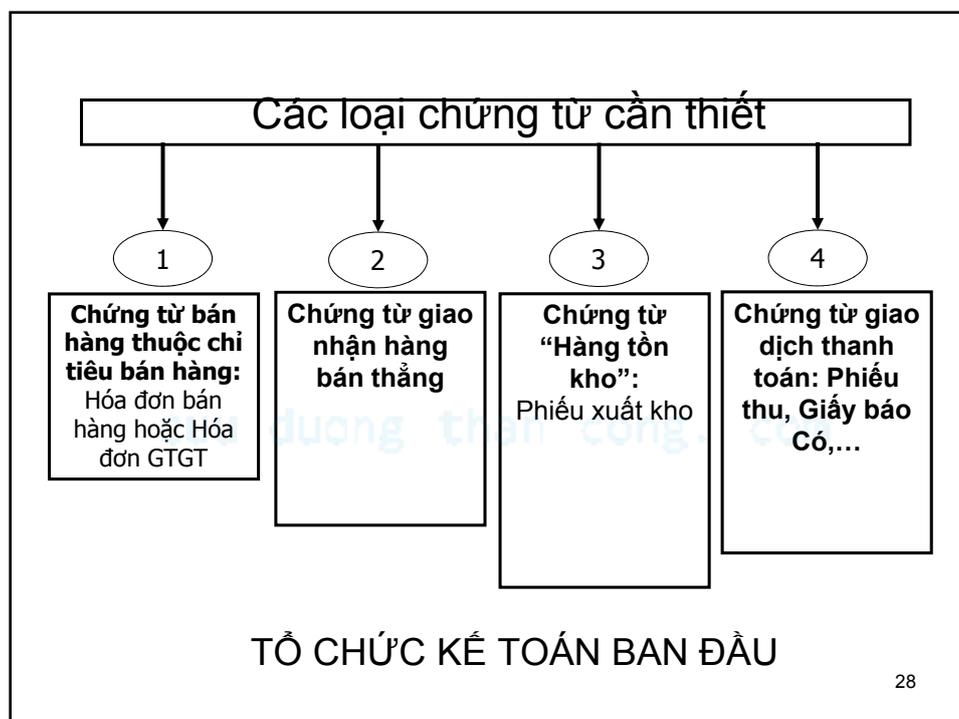

- ❖ Khái niệm và các nghiệp vụ phát sinh
- ❖ Kế toán ban đầu
- ❖ Kế toán chi tiết
- ❖ Kế toán tổng hợp

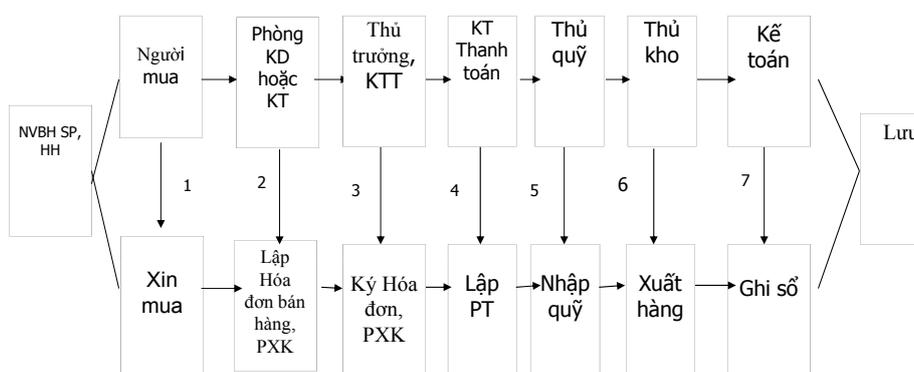
27

Company Logo

cuu duong than cong. com

Trình tự lập và luân chuyển chứng từ bán hàng

29

cuu duong than cong. com

Tổ chức kế toán chi tiết

❖ Sổ chi tiết doanh thu bán hàng

- Mở cho từng loại hàng
- Cơ sở để ghi là hóa đơn

❖ Sổ chi tiết giá vốn hàng bán

- Mở cho từng loại hàng tương ứng với sổ chi tiết doanh thu
- Cơ sở để ghi là PXX và hóa đơn mua hàng chuyển thẳng

❖ Sổ chi tiết chi phí bán hàng và chi phí QLDN

❖ Sổ chi tiết xác định kết quả

30

Mẫu: SỔ CHI TIẾT BÁN HÀNG

Tên sản phẩm, hàng hóa, dịch vụ.....
Tháng..... năm.....

NTG S	Chứng từ		Diễn giải	TKĐ Ư	Doanh thu ghi Có tài khoản					Các khoản giảm trừ		
	SH	NT			SL	Đ G	Thành tiền			T h u ế	Kh ác	Cộng Nợ
							112	...	Cộng Có			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	12	13	14
			Phát sinh									
			Cộng PS kỳ B/C									
			Doanh thu thuần									
			Giá vốn hàng bán									
			Lãi gộp									

31

cuuduongthancong.com

SỔ CHI TIẾT CHI PHÍ SẢN XUẤT, KINH DOANH

(Dùng cho các TK chi tiết của: 621,622,623,627,154,632)
Tháng.... năm.....

- Bộ phận sản xuất sản phẩm (dịch vụ...)
- Sản phẩm, dịch vụ, công trình XD/CB

NTG S	Chứng từ		Diễn giải	TKĐ Ư	Ghi Nợ TK...		
	Số	NT			Tổng số	Chia ra	
						CP...	
1	2	3	4	5	6	7	8
			SDDK				
			Tập hợp CPSX				
			Cộng chi phí SX				
			Ghi Có TK ...				
			SDCK				

32

Sổ chi tiết chi phí bán hàng và chi phí QLDN Năm....

ST T	Chứng từ		Diễn giải	TK	Tổng số tiền	Ghi Nợ TK 641 (642), chi tiết:				
	SH	NT				6411 (641 2)	6412 (642 2)	6413 (642 3)	...	6418 (642 8)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
			Tập hợp PSN	...	xxx	Xxx	xxx	xxx	xxx	xxx
			K/c chi phí chờ phân bổ	14 2	xxx	-	-	-	-	-
			K/chuyển cho XĐKQ	91 1	xxx	-	-	-	-	-

33

cuu duong than cong. com

Bảng tổng hợp chi tiết hàng bán Tháng.... Năm....

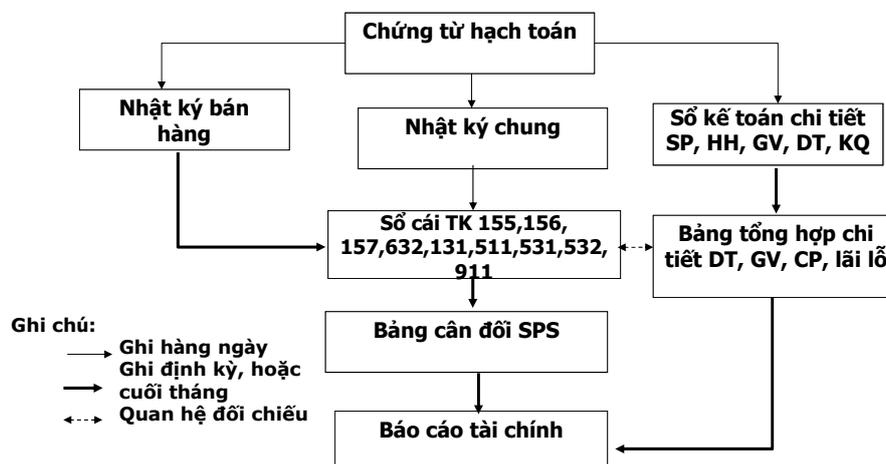

STT	Loại hàng	Đơn vị	Số lượng bán ra	Giá vốn	Doanh thu hóa đơn	Thuế GTGT (thuế khác)	Giảm trừ DTBH	Lãi gộp bán hàng	Chi phí chung	Lãi, lỗ kế toán
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Hàng A									
2	Hàng B									
3	Hàng C									
4	Hàng v.v...									
	Cộng	X	x	xxx	xxx	Xxx	xxx	Xxx	xxx	xxx

34

TỔ CHỨC KẾ TOÁN TỔNG HỢP THEO CÁC HÌNH THỨC SỐ

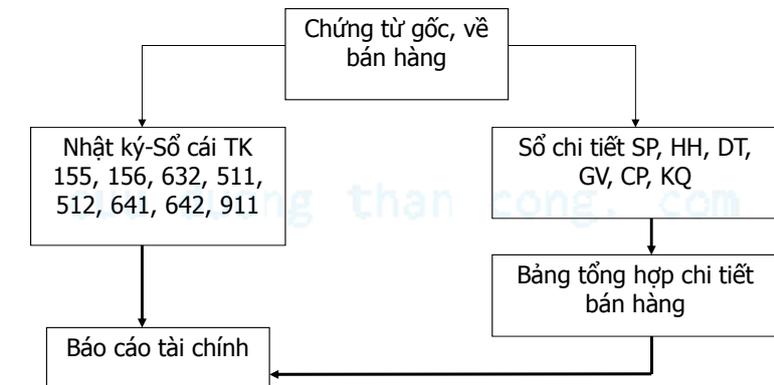
Trình tự ghi số TSCĐ áp dụng hình thức NK chung

35

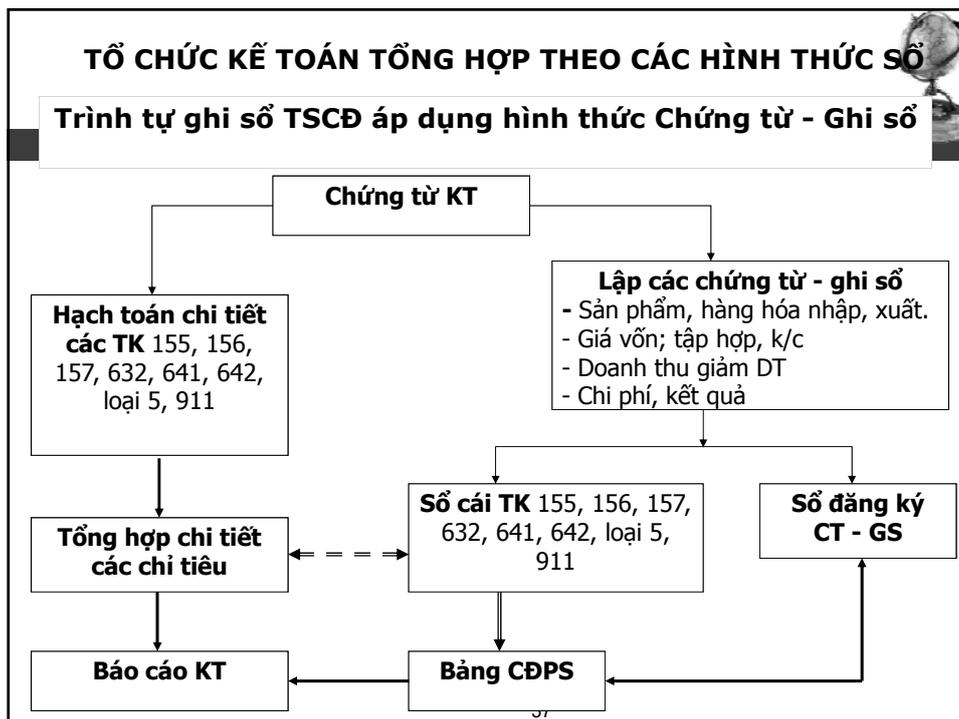
cuu duong than cong. com

TỔ CHỨC KẾ TOÁN TỔNG HỢP THEO CÁC HÌNH THỨC SỐ

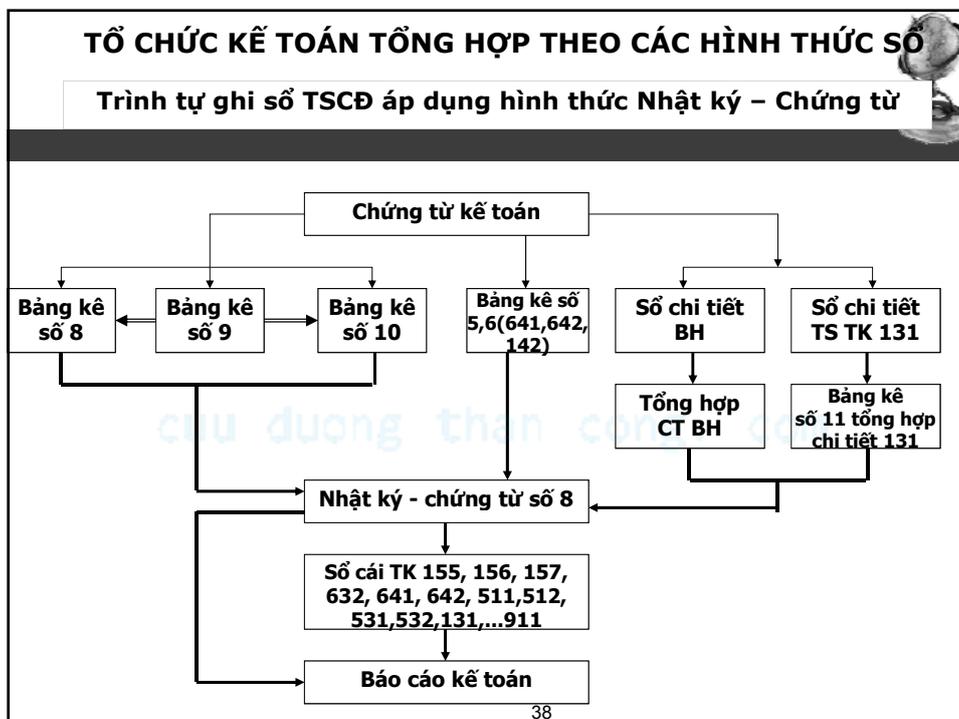

Trình tự ghi số TSCĐ áp dụng hình thức Nhật ký - Sổ cái

36

cuuduongthancong.com

38

Tổ chức kế toán tiền mặt

- ❖ **Tổ chức kế toán ban đầu**
- ❖ **Tổ chức kế toán chi tiết**
- ❖ **Tổ chức kế toán tổng hợp**

39

cuu duong than cong. com

Tổ chức kế toán ban đầu

- **Phiếu thu (Mẫu 01 - TT)**
- **Phiếu chi (Mẫu 02 - TT)**
- **Giấy đề nghị tạm ứng (Mẫu 03 - TT)**
- **Giấy thanh toán tạm ứng (Mẫu 04 - TT)**
- **Giấy đề nghị thanh toán (05 - TT)**
- **Biên lai thu tiền (Mẫu số 06-TT)**
- **Bảng kê vàng bạc, đá quý (Mẫu 07 - TT)**
- **Bảng kiểm kê quỹ (Mẫu 08-TT).**

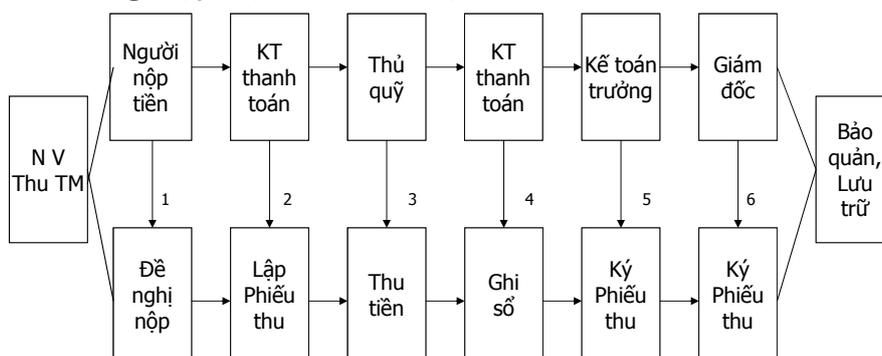
40

TỔ CHỨC KẾ TOÁN BAN ĐẦU

❖ Các nghiệp vụ tiền mặt:

▪ Nghiệp vụ thu tiền mặt

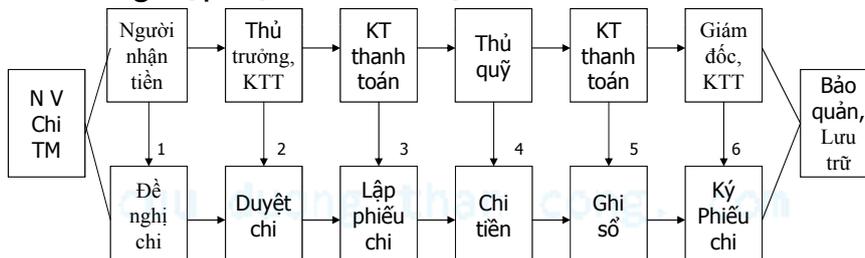
41

cuuduongthancong.com

TỔ CHỨC KẾ TOÁN BAN ĐẦU

▪ Nghiệp vụ chi tiền mặt

42

KẾ TOÁN CHI TIẾT

Để theo dõi chi tiết tài sản bằng tiền, kế toán sử dụng hai loại sổ chi tiết sau:

Mẫu: SỔ KẾ TOÁN CHI TIẾT QUỸ TIỀN MẶT

Tài khoản:.....Loại tiền:.....

Năm:.....

Ngày tháng ghi số	Chứng từ		Diễn giải	TK đối ứng	Số phát sinh		Số dư	Ghi chú
	Thu	Chi			Nợ	Có		
			Tồn đầu kỳ					
			Phát sinh trong kỳ					
			Cộng phát sinh					
			Tồn cuối kỳ					

43

cuu duong than cong. com

KẾ TOÁN CHI TIẾT

Mẫu: SỔ TIỀN GỬI NGÂN HÀNG

Nơi mở tài khoản giao dịch: .....

Số hiệu tài khoản tại nơi gửi: .....

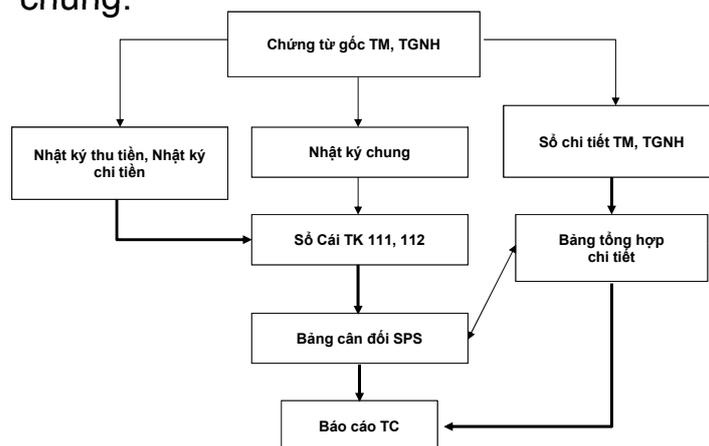
Ngày tháng ghi số	Chứng từ		Diễn giải	TK đối ứng	Số tiền			
	Thu	Chi			Thu	Chi	Tồn	
			Tồn đầu kỳ					
			Phát sinh trong kỳ					
			Cộng phát sinh					
			Tồn cuối kỳ					

44

KẾ TOÁN TỔNG HỢP

- Nếu doanh nghiệp áp dụng hình thức Nhật ký chung:

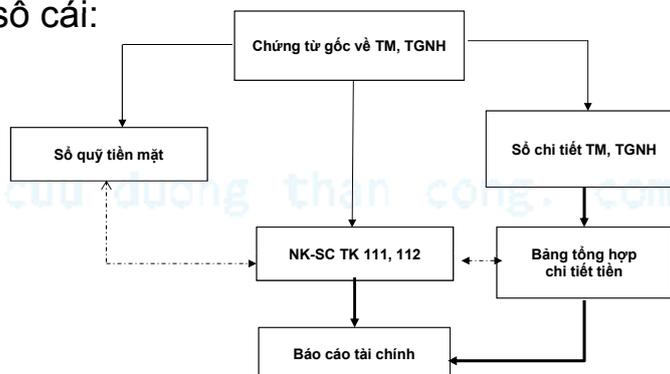
45

cuu duong than cong. com

KẾ TOÁN TỔNG HỢP

- Nếu doanh nghiệp áp dụng hình thức Nhật ký sổ cái:

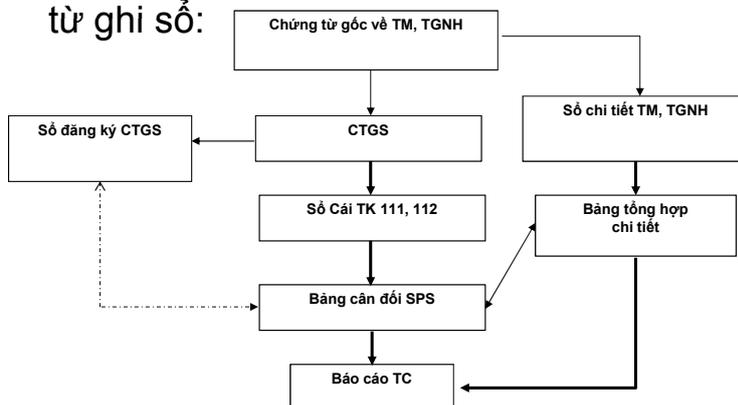

46

KẾ TOÁN TỔNG HỢP

- Nếu doanh nghiệp áp dụng hình thức Chứng từ ghi sổ:

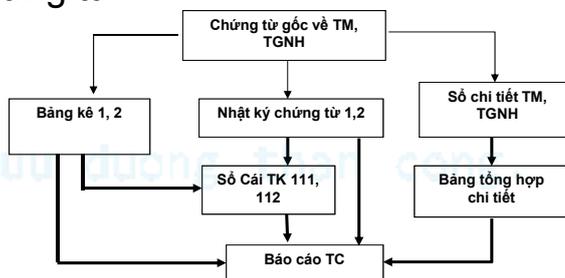
47

cuuduongthancong.com

KẾ TOÁN TỔNG HỢP

- Nếu doanh nghiệp áp dụng hình thức Nhật ký chứng từ

48

TỔ CHỨC KẾ TOÁN CÁC NGHIỆP VỤ VỚI NGƯỜI MUA

- Khái niệm và các phương thức thanh toán
- Nguyên tắc tổ chức hạch toán kế toán thanh toán với người mua
- Nội dung tổ chức hạch toán các nghiệp vụ thanh toán

49

cuu duong than cong. com

KHÁI NIỆM VÀ CÁC PHƯƠNG THỨC THANH TOÁN

❖ Khái niệm

Nghiệp vụ thanh toán với người mua là nghiệp vụ phát sinh trong quan hệ giao dịch giữa doanh nghiệp với người mua.

❖ Phương thức thanh toán

Thanh toán trước tiên hàng mua; sau đó quyết toán chênh lệch theo thực tế nhập hàng và giá trị hàng mua phải trả người mua.

Thanh toán sau khi đã nhập hàng theo phương thức mua chịu

Thanh toán ngay tiền hàng.

50

NGUYÊN TẮC TỔ CHỨC HẠCH TOÁN KẾ TOÁN THANH TOÁN VỚI NGƯỜI MUA

Phải tổ chức hợp lý chứng từ kế toán, hệ thống sổ nhằm theo dõi công nợ cho từng người mua, từng lần phát sinh nợ trên cơ sở hợp đồng mua hàng.

Phải mở đủ sổ kế toán chi tiết thanh toán với người mua để theo dõi từng đối tượng.

Căn cứ để mở sổ là người mua nhiều hay ít, mật độ giao dịch thường xuyên hay vắng lại.

Tổng hợp công nợ chi tiết cho từng người mua được thực hiện theo nguyên tắc không được bù trừ số công nợ phải trả và phải thu giữa các NCC khác nhau. Cụ thể:

Số dư Có TK 131 = tổng số dư Có chi tiết 131.

Số dư Nợ TK 131 = tổng số dư Nợ chi tiết 131.

51

cuuduongthancong.com

NỘI DUNG TỔ CHỨC HẠCH TOÁN CÁC NGHIỆP VỤ THANH TOÁN VỚI NGƯỜI MUA

❖ Tổ chức hạch toán ban đầu: **Trong quan hệ thanh toán với người mua, kế toán sử dụng các chứng từ như:**

- (1) các hóa đơn bán hàng;
- (2) các hợp đồng cung cấp ghi nhận các điều khoản về giá bán, phương thức chuyển hàng, phương thức thanh toán, các điều kiện giảm giá, bớt giá,...;
- (3) Các chứng từ thanh toán công nợ với người mua, như phiếu thu tiền mặt, tiền gửi ngân hàng, thanh toán bằng tiền tạm ứng, và các chứng từ thanh toán khác.

52

NỘI DUNG TỔ CHỨC HẠCH TOÁN CÁC NGHIỆP VỤ THANH TOÁN VỚI NGƯỜI MUA

❖ Tổ chức hạch toán chi tiết:

- Sổ chi tiết mở cho TK 131:

Mẫu: SỔ CHI TIẾT THANH TOÁN VỚI NGƯỜI MUA

Tài khoản: ..... Đối tượng:..... Loại tiền: VND

NT ghi số	Chứng từ		Diễn giải	TK đối ứng	Thời hạn được chiết khấu	Số phát sinh		Dư cuối kỳ	
	SH	NT				N	C	N	C
			Số dư đầu kỳ						
			Phát sinh trong kỳ						
			Cộng phát sinh						
			Số dư cuối kỳ						

cuu duong than cong. com

NỘI DUNG TỔ CHỨC HẠCH TOÁN CÁC NGHIỆP VỤ THANH TOÁN VỚI NGƯỜI MUA

▪ Bảng tổng hợp chi tiết :

Mẫu: Bảng tổng hợp chi tiết thanh toán với người mua

Tháng..... năm ....

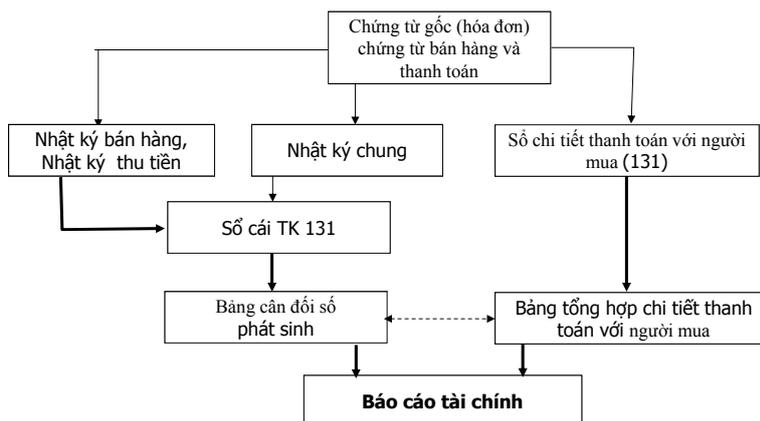
ST T	Tên nhà cung cấp	Số dư đầu kỳ		Phát sinh trong kỳ		Số dư cuối kỳ	
		Nợ	Có	Nợ	Có	Nợ	Có
	KH A						
	KH B						
	Cộng						

54

NỘI DUNG TỔ CHỨC HẠCH TOÁN CÁC NGHIỆP VỤ THANH TOÁN VỚI NGƯỜI MUA

❖ Tổ chức hạch toán kế toán tổng hợp.

- Nếu doanh nghiệp áp dụng hình thức Nhật ký chung:

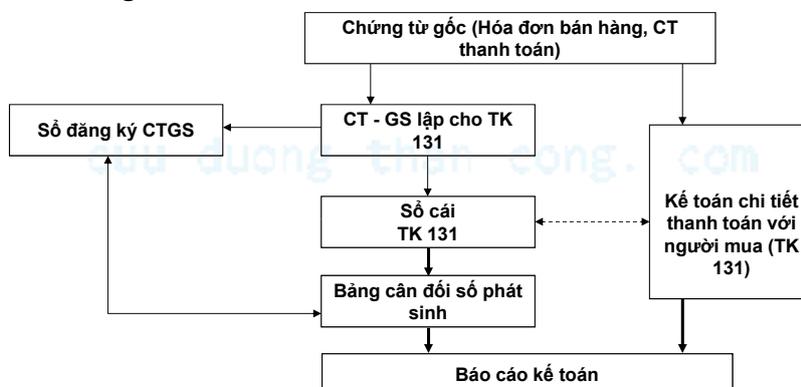

55

cuu duong than cong. com

NỘI DUNG TỔ CHỨC HẠCH TOÁN CÁC NGHIỆP VỤ THANH TOÁN VỚI NGƯỜI MUA

- Nếu doanh nghiệp áp dụng hình thức Chứng từ ghi sổ:

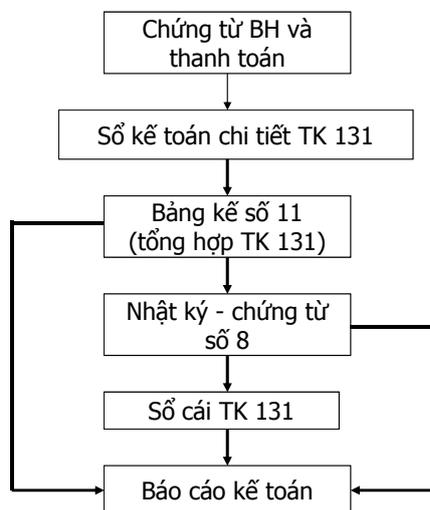
56

3. TỔ CHỨC KẾ TOÁN THANH TOÁN VỚI NGƯỜI MUA

- ❖ Những vấn đề chung
- ❖ Nguyên tắc tổ chức
- ❖ Nội dung tổ chức kế toán chi tiết
- ❖ Nội dung tổ chức kế toán tổng hợp:

Các nghiệp vụ thanh toán với người mua được ghi sổ theo hình thức Nhật ký chứng từ với trình tự khái quát như sau:

57

cuu duong than cong. com

cuu duong than cong. com